

בס"ד

מבוא וסיכום למאמר השבועי העולמי מהספר הקדוש

אמרי מנחם

פרשת ויצא

'והנה הוי"ה נצב עליו' -

איך נזכה באחרית הימים להפוך את הצרות לחסד ורחמים
כאשר חסר את 'בהירות האמונה' מתוקף הצרות והגלות

רִקְרַאת שַׁבַּת לְכוּ וְנִלְכֹד

והנה מלאכי אלקים עולים ויורדים בו -

איך אפשר לאדם לקבל בשמחה את כל הנסיונות
והתלאות ולהחזיק מעמד שישאר ואף יתעלה מאד
בצדקתו ומדרגותיו.

שנה ח - גליון שכג - פרשת ויצא תשפ"ו

תוכן הקונטרס

מבוא המאמר.....	ה
תוכן המאמר.....	ו
אמרי מנחם.....	ח
סיכום המאמר.....	י
הוראה למעשה בעבודת ה'.....	יא
לקראת שבת פרשת ויצא לכו ונלכה.....	יב

לוח סדר הלימוד בחודש כסלו:

פרשת תולדות אות ה.

הנושא: עבודת הבארות לגלות את כח התורה שיש בכל דבר גשמי ולהוציאו מהסתר אל הגילוי.

פרשת ויצא אות ב.

הנושא: על ידי תורה ותפילה בשמחה זוכים לראות את שורש החסד שבדין ולהמתיקם בשרשם.

פרשת וישלח אות ה.

הנושא: באמצעות לימוד התורה יכולים לראות ולגלות את האמת שיש בבריאה דלית אתר פנוי מיניה.

פרשת וישב אות ג.

הנושא: הקב"ה נתן לנו תרי"ג מצוות שנעסוק בהם בגופינו, ועל ידם יוכל האדם לעמוד בדבקתו יתברך.

לעשות וצון צדיק

הלימוד השבועי העולמי

בשעה"ק

אמרי מנחם

"בעהט איך למעשה יעדער איינער פון אונז זאל נעמען כאטש איינמאל א וואך קובע זיין א שיעור און דעם ספר..." (בקשתי שכל אחד מאתנו יקבע שיעור ללמוד בזה הספר לכל הפחות פעם אחת בשבוע).

מתוך דא"ח מאת כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א
במעמד סיום השלמת הספר - י"ז אדר תשע"ז

ברצוני לבקש, כאשר לאחרונה הושלמה הדפסת ספרו של כ"ק אאמו"ר זצללה"ה זי"ע, ספר הק' אמרי מנחם, ומפרסמים בכל שבוע מאמר אחד "א לייכטער שטיקל ש'העולם' לומד בצוותא חדא, אבקש בזאת מה'עולם' כאן שיצטרפו ללימוד זה, וזה יהיה לנחת רוח לאאמו"ר זצללה"ה שהיתה בקשתו להדפיס את הספר כדי "אז יודן זאלן לערנען אין דעם" "און דאס וועט זיין אונזער התחברות והתקשרות וייטער".

דברי פרידה מאת כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א
במוצ"ש התאחדות בארה"ב, סיון תשע"ז

יו"ל לעידוד הלימוד השבועי העולמי שנתקן בהוראתו ובהדרכתו של כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א לתגובות והערות ולהצטרפות לרשימת התפוצה
imreimenachem@gmail.com
כמו"כ ניתן להשתתף בהוצאות הגיליונות הבאים
עיצוב ועימוד: 0548538799

לרפואתה ולהחלמתה המהירה והשלמה
של האשה מרת אסתר גיטל בת שרה יוטא
והאשה מרת מלכה צפורה בת יטל
בתושח"י.

קו השיעורים

"הכנה לשובת קודש"

עם המשפיע

הגה"ח ר' יוסף צבי רכניצר שליט"א
כותב ועורך הקונטרס

0733-025-063

לרומם הנפשות ולעורר הלבבות

להתחבר לקדושת השבת

מתוך התכוננות בפרשת השבוע

לעילוי נשמות

אמי מורתי האשה החשובה והצדקנית

צנועה וחסודה ויראת ה'

מדת **בריינדיל רבניצד** ע"ה

בת הרה"ג ר' אברהם זצ"ל הי"ד

נלב"ע ליל שבת קודש פרשת וישב

כ"ג כסלו תשנ"ה

ת.ג.צ.ב.ה.

מבוא המאמר

והנה סולם מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה.

המאמר השבועי שלפנינו אלמלא מקרא שכתוב אי אפשר לאומרו! רבינו זי"ע מבאר כאן במאמרו, שכאשר ברח יעקב אבינו מעשו אל לבן, שהוא מן הפח אל הפחת, הרגיש את עצמו מוקף ומסובב לגמרי בדינים ולא ידע לשית עצות בנפשו, ונעלם ממנו סוד הענין של המתקת הדינים בשרשם, ומשום כך הרבה בתורה ובתפילה, ושכב לישון, ואז זכה למראה החלום שבו חש בשינוי גדול בכל מצבו, שאף אם אמנם הוא מוצב ארצו ומוקף בצרות מכל צדדיו, אבל ראשו מגיע השמימה, הוא מחובר עם השי"ת, והנה הוי"ה - שהוא בחינת רחמים - נצב עליו, הוא הרגיש שכל הדינים והחושך נסתלקו, והוא נמצא עם השי"ת, ועם ההבטחה שהבטיחו 'והנה אנכי עמך' איך בין מיט דיר, ואין לך מה לירא כלל.

והטעם שלא הרגיש כן מתחילה, ורק על ידי החלום זכה לזה, כי בתחילה היה בעצבות על שפל מצבו, ורק לאחר ששימח את נפשו בתורה ובתפילה, זכה להתרומם בשמחה, ולצאת מעצבותו, עד שנגלה אליו הקב"ה בחלום הלילה. ועל פי יסוד זה מבאר רבינו באופן נפלא את סדר המקראות מתחילת הפרשה ועד לאחר החלום.

ברם! רבינו עצמו מקשה על פירושו נורא זה: איך יתכן לומר על יעקב אבינו שהוא בחיר שבאבות, וכי יעקב אבינו ע"ה הבחיר שבאבות, לא היה יודע שכל הדינים הם רחמים גמורים, עד שהוצרך הקב"ה להראות לו זאת במראה החלום!?

ומבאר רבינו שזה ברור שיעקב אבינו באמת לא נפל ח"ו מגדול מדרגתו בענין אמונה זו, הם מלהזכיר! ורק מאת ה' היתה זאת, ושני סיבות יש בדבר: הראשון, כי אילו היה משיג תיכף שגם בדין יש רחמים גמורים לא היה מבקש ומתפלל להשי"ת מחמת גודל הבטחון, לזאת נטל השי"ת ממנו השגה זו, כדי שיתפלל ויעשה אתערותא דלתתא לעזור אתערותא דלעילא להשפיע עבורו כל טוב. השני, משום שהמביט מראשית אחרית הצופה עד סוף כל הדורות, ראה שבאחרית הימים יהיו אנשים בישראל שמחמת ריבוי הצרות וטרדת הגלות המר, לא יהיה להם הבנה והשגה ששורש הדינים הם רחמים גמורים, והרי תכלית כל הבריאה היה כדי שיקרא רחום וחנון, ר"ל שיכירו בטובו וברחמיו, על כן סיבב ברוב רחמיו וחסדיו שיעמוד להם זכות יעקב אבינו ע"ה שגם ממנו נעלם השגה זאת לזמן קט ואף על פי כן נהפך הכל לטוב ולרחמים גמורים.

ורבינו מסיים בדברי חיזוק: כי מעשה אבות סימן לבנים, גם עבורינו בדורות אלה, כאשר אין לנו מהיכן לברוח ולמי לנוס, שיגן בעדנו זכותא דיעקב שלימתא, שיתהפכו כל הדינים לרחמים גמורים, אמן כן יהי רצון.

במאמר 'לקראת שבת' הרחבנו בעומק מאמרו של רבינו עם יסוד האמונה שכתב הרמב"ן בחלום הנבואה של יעקב אבינו ועל פי משנתו של השם משמואל זי"ע, ובתוך המאמר יתבאר גם ענין התחזקות באמונה עם עבודת ההכנה רבה לקראת ימי החנוכה הממשמשים ובאים עלינו לטובה.

תוכן המאמר

- מביא את הקושיא הידועה (וכבר הובא במדרש ב"ר סח, ה) למה צריך הכתוב לחזור ולומר ויצא יעקב מבאר שבע וילך חרנה, אחרי שכבר סיפר זאת בפרשה הקודמת וישמע יעקב אל אביו ואל אמו וילך פדנה ארם.
- ומבאר על פי דרך העבודה, שכאשר התבונן יעקב מאין הוא בא ולאן הוא הולך, מצא עצמו מוקף ומסובב לגמרי בדינים ולא ידע לשית עצות בנפשו, וראה רק דינים לפניו, וזש"נ: **'ויצא יעקב מבאר שבע'** משום שברח מעשו, **'וילך חרנה'** אל לבן, בבחינת צר לי מזה ומזה. לכן התפלל ועסק בתורה. **'ויפגע במקום'**, אין פגיעה אלא תפילה, היינו בצר לו התחיל להתפלל אל השי"ת ולצעוק מעומק לבו אל ה', **'וילך שם'**, שלן בעומקה של הלכה, כמבואר במדרש שנשמך באהלו של עבר י"ד שנה, וכל זה יען שהרגיש **'כי בא השמש'**, שהדינים שורים והחושך יכסה ארץ רח"ל.
- אכן על ידי התורה ותפילה התחיל לידע ולהרגיש אשר באמת גם בדינים עצמם נשמנו רחמים גמורים, בבחי' רחום בדין, ולכן: **'ויקח מאבני המקום'**, אבנים רמז לאותיות התורה ותפילה שעסק בהם, ר"ל על ידי התורה ותפילה נתגלה לו ה'מקום' והתחיל להרגיש שגם בתוך הדינים עצמם יש רחמים גמורים המרומזים בשם הוי' ב"ה, ואחר כך על ידי החלום נתגלה לו זאת

ביתר שאת וביתר עוז, וזהו: **'והנה הוי"ה נצב עליו'**, שם הוי"ה בגילוי, היינו שזכה לגילוי גמור שגם בתוך הדינים ישנם רחמים וחסדים מבעל הרחמים.

ומוסיף עוד בענין זה: דלשון **'והנה'** הוא לשון שמחה וכוונת הפסוק להורות מדוע בתחילה לא זכה להתגלות הרחמים באופן גמור ורק אח"כ בחלום הלילה זכה לזה, כי מתחילה כאשר הרגיש שהוא מסובך בדינים מכל צד ואין עוזר, היה בבחי' עצבות, ועל כן לא היה יכול לזכות אז להתגלות הרחמים בגילוי גמור, בבחי' הוי"ה ב"ה, אפילו על ידי התורה ותפילה, שהרי 'עוז וחזקה במקומו' כתיב, ורק ע"י התורה ותפילה עזר לו השי"ת שהתחיל להרגיש קצת ברחמים הגנוזים בתוך הדינים, ועל ידי זה נכנס בו שמחה, ואז היה יכול לזכות לגילוי הגמור ביתר שאת וביתר עוז, וזהו שרמז הכתוב **'והנה'** - היינו על ידי שהיה בשמחה, **'הוי"ה נצב עליו'** - זכה להתגלות הרחמים באופן השלם, בבחי' שם הוי"ה בגלוי.

ועל פי זה מפרש את דברי יעקב אבינו לאחר החלום: **'ויקץ יעקב משנתו ויאמר אכן יש ה' במקום הזה ואנכי לא ידעתי'**, כלומר עתה נודע לי שגם במקום הזה, היינו בתוך הדינים עצמם, יש בחינת הוי"ה שהוא רחמים גמורים, **'ואנכי לא ידעתי'**, היינו שתמה על עצמו כיצד לא הרגיש זאת מקודם, **'ויירא'** [נראה שהיה ירא על זה שלא הרגיש מיד את הוי"ה - רחום בדין, וכדלהלן], **'ויאמר מה נורא המקום הזה אין זה כי אם בית אלקים'**, ר"ל הדינים הם כמו בית שטמון בתוכו רחמים גמורים, **'וזה שער השמים'**, שבאמת הוא רחמים גמורים.

לאחר הביאור הנפלא בסדר הפסוקים, מקשה קושיא גדולה: וכי יעקב אבינו ע"ה הבחיר שבאבות, לא היה יודע שכל הדינים הם רחמים גמורים, עד שהוצרך הקב"ה להראות לו זאת במראה החלום?!

ומתרץ בשני אופנים: הראשון, כי מאת ה' היתה זאת, ובהקדם דברי הרבי רבי משה לייב מסאסוב זי"ע למה אנו מבקשים **'ותן שכר טוב לכל הבוטחים בשמך באמת'**, הלא אין הקב"ה מקפח שכר כל בריה, ואמר בקדשו שלמעלה אין נותנים שכר אלא באתערותא דלתתא, [אחד האמצעים הוא התפילה], ולכן מבקשים אנו שבאתערותא דלתתא דידן יתעורר אתערותא דלעילא להשפיע גם להם כל טוב עכ"ד, ועפ"ז אומר שבמדרגה זו היה גם יעקב אבינו ע"ה, ועל כן אילו היה משיג תיכף שגם בדין יש רחמים גמורים לא היה מבקש ומתפלל להשי"ת מחמת גודל הבטחון, לזאת נטל השי"ת ממנו השגה זו, כדי שיתפלל ויעשה אתערותא דלתתא לעורר אתערותא דלעילא להשפיע עבורו כל טוב.

ועוד י"ל שהמביט מראשית אחרית הצופה עד סוף כל הדורות, ראה שבאחרית הימים יהיו אנשים בישראל שמחמת ריבוי הצרות וטרדת הגלות המר, לא יהיה להם הבנה והשגה ששורש הדינים הם רחמים גמורים, והרי תכלית כל הבריאה היה כדי שיקרא רחום וחנון, ר"ל שיכירו בטובו וברחמיו, על כן סיבב ברוב רחמיו וחסדיו שיעמוד להם זכות יעקב אבינו ע"ה שגם ממנו נעלם השגה זאת לזמן קט ואף על פי כן נהפך הכל לטוב ולרחמים גמורים.

ומעשה אבות סימן לבנים, גם עבורינו בדורות אלה, כאשר אין לנו מהיכן לברוח ולמי לנוס, שיגן בעדנו זכותא דיעקב שלימתא, שיתפכו כל הדינים לרחמים גמורים, אמן כן יהי רצון.

[ב] ויצא יעקב מבאר שבע וילך חרנה, ויפגע במקום וילן שם כי בא השמש וגו' (כח, י-יא), והקושיא ידועה, למה חזר לכתוב עתה יציאתו מבאר שבע והליכתו לחנן אחרי שכבר סיפר זאת בפרשה הקודמת (ס, יז) וישמע יעקב אל אביו ואל אמו וילך פלנה ארם (ע"י ב"ר סח, ה).

ואפשר לבאר הכתוב על פי דרך העבודה, כי הנה יעקב אבינו ע"ה ברח בזאת מעשו הרואה וגם ללבן הרמאי, ומובן שכאשר התבונן מאין הוא בא ולאן הוא הולך, מאלו עצמו מוקף ומסובב לגמרי דינים ולא ידע לשיט עצות בנפשו, בבחינת כר לי מזה ומזה, וזהו שאמר הכתוב 'ויאל יעקב מבאר שבע וילך חרנה', שברח מעשו וגם ללבן שהוא החרון אף שבעולם (ע"י ע"ח שער כח פרק ה), וראה רק דינים לפניו, 'ויפגע במקום', אין פגיעה אלא תפילה (ברכות כו:), היינו בטר לו התחיל להתפלל אל השי"ת ולעשות מעומק לבו אל פני ה' אור לבבו וחלקו, 'וילן שם', היינו על דרך שאמרו חז"ל אלל יהושע (מגילה ג:) שהיה לן בעומקה של הלכה, ר"ל שהתחיל להתעסק בלימוד התורה הקדושה, כמבואר במדרש (ב"ר סח, יא) שנטמן בזהל של עבר י"ד שנה, וכל זה יען שהרגיש 'כי בא השמש', היינו שהדינים שורים והחושך יכסה ארץ רח"ל.

אכן על ידי התורה ותפילה התחיל לידע ולהרגיש אשר באמת גם דינים עצמם נטמנו רחמים גמורים, בבחי' רחום דלון (פירש"י דברים ג, כד), וזהו שאמר (כח, יא) 'ויקה מאבני המקום', אבנים הן אותיות כדאיתא בספר יצירה (ד, יב), רמז לאותיות התורה ותפילה שעסק בהם, ר"ל על ידי התורה ותפילה נתגלה לו ה'מקום' שהוא בגימטריא שם הוי' ב"ה בהכאה, י' פעמים י, ה' פעמים ה', ו' פעמים ו', וה' פעמים ה', והתחיל להרגיש שגם

בתוך הדינים עצמם יש רחמים גמורים המרומזים בשם הוי' ב"ה (זה"ק ח"ג יא), ואחר כך על ידי החלום נתגלה לו זאת ביתר שאת וביתר עוז, כמו שאמר הכתוב (כח, יג) 'והנה הוי"ה נכב עליו', שם הוי' בגלוי, היינו שזכה לגילוי גמור שגם בתוך הדינים ישנם רחמים וחסדים מצעל הרחמים.

ויש להוסיף בזה דברים במה שאמר 'והנה' ה' נכב עליו, על פי מה דאיתא בספה"ק קהלת יעקב (עבר הגה) הנה הוא לשון שמחה כמו שנאמר (שמות ד, יז) הנה הוא יוצא לקראתך וראך ושמח בלבבו, היינו שכוונת הפסוק להורות מדוע בתפילה לא זכה להתגלות הרחמים באופן גמור ורק אח"כ זכה לזה, כי מתחילה כאשר הרגיש שהוא מסובב דינים מכל דל ואין עוזר, היה בבחי' עצבות, ועל כן לא היה יכול לזכות אז להתגלות הרחמים בגילוי גמור, בבחי' הוי' ב"ה, אפילו על ידי התורה ותפילה, שהרי מקרא מלא דיבר הכתוב (זה"ק א טז, כז) עוז וחדוה במקומו, ורק ע"י התורה ותפילה עזר לו השי"ת שהתחיל להרגיש קצת ברחמים הגנוזים בתוך הדינים, בבחי' ויקח מאבני המקום כנ"ל, ועל ידי זה נכנס בו שמחה, בראותו את הרחמים השורים בתוך הדינים, ואז היה יכול לזכות לגילוי הגמור ביתר שאת וביתר עוז, וזהו שרמז הכתוב 'והנה' – הוי' נכב עליו, היינו על ידי שהיה בשמחה, זכה להתגלות הרחמים באופן השלם, בבחי' שם הוי' בגלוי, והבן.

וזהו פירוש הכתוב (כח, טז) ויקץ יעקב משנתו ויאמר אכן יש ה' במקום הזה ואנכי לא ידעתי, כלומר עתה נודע לי שגם במקום הזה, היינו בתוך הדינים עצמם, יש בחינת הוי' שהוא רחמים גמורים, ואנכי לא ידעתי, היינו שתמה על עצמו כיצד לא הרגיש זאת מקודם, 'ויירא ויאמר מה נורא המקום הזה אין זה כי אם בית אלקים', ר"ל הדינים הם

כמו בית שטמון בתוכו רחמים גמורים, יז"ה שער
השמים', שבאמת הוא רחמים גמורים (עי' ז"ה"ק ח"א
רנ"א).

ובאמת הגה י"ש מקום להקשות, וכי יעקב אבינו
ע"ה הבחיר שבאבות, לא היה יודע שכל הדינים
הם רחמים גמורים, עד שהורד הקב"ה להראות
לו זאת במראה החלום.

ואפשר לומר כי מאת ה' היתה זאת, יען כי
אמרו חז"ל (ב"ר מה, ד) שהקב"ה מתאווה להפילתן
של לדיקים, ומובא בסידור דעת קדושים להגה"ק
מבוטשאטש זלללה"ה זי"ע בשם הקוה"ט הרבי
רבי משה לייב מסאסוב זלללה"ה זי"ע, לבאר
מה שאנו אומרים (תפילת העמידה) ותן שכר טוב לכל
הבוטחים בשמן באמת, אשר לכאורה תמוה מדוע
נריך להתפלל על זה, והלא בוודאי אין הקב"ה
מקפח שכר כל בריה ובריה, וכל שכן הבוטחים
בשמו ית' בלב שלם, ואם כן מה לורד י"ש בבקשה
זו, ואמר בקדשו שלמעלה אין נותנים שכר אלא
באחרותא דלחתא, ואותם הדיקים הגמלאים
במדריגה הגבוהה ביותר אינם מפסיק כלל לשום
תשלום שכר וממילא אינם עושים לזה אחרותא
דלחתא, ועל ידי זה אין נשפע להם מלמעלה, לכן

מבקשים אנו שבאחרותא דלחתא דידן יתעורר
אחרותא דלעילא להשפיע גם להם כל טוב,
ובמדריגה זו היה יעקב אבינו ע"ה, ועל כן חילו
היה משיג תיכף שגם בדיו י"ש רחמים גמורים לא
היה מבקש ומתפלל להשי"ת מחמת גודל הבטחון,
לזאת נטל השי"ת ממנו השגה זו, כדי שיתפלל
ויעשה אחרותא דלחתא לעורר אחרותא
דלעילא להשפיע עבורו כל טוב.

ועוד י"ל שהבטיח מראשית אחרית האופה עד סוף
כל הדורות, ראה שבאחרית הימים יהיו אנשים
בישראל שמחמת ריבוי הנרות וטרדת הגלות המר,
לא יהיה להם הבנה והשגה ששורש הדינים הם
רחמים גמורים, והרי תכלית כל הבריאה היה כדי
שיקרא רחום וחנון, ר"ל שיכירו בטובו וברחמיו,
על כן סיבב ברוב רחמיו וחסדיו שיעמוד להם
זכות יעקב אבינו ע"ה שגם ממנו נעלם השגה זאת
לזמן קט ואף על פי כן נהפך הכל לטוב ולרחמים
גמורים.

ומעשה אבות סימן לבנים, גם עבורינו דורות
אלה, כאשר אין לנו מהיכן לברוח ולמי לנוס, שיגן
בעדנו זכותא דיעקב שלימתא, שיתהפכו כל הדינים
לרחמים גמורים, אמן כן יהי רצון.

תמצית המאמר

מעשה אבות סימן לבנים, שיגן בעדנו זכותא דיעקב שלימתא, שיתהפכו כל הדינים לרחמים גמורים.

גמור, בבחי' הוי' ב"ה, אפילו על ידי התורה ותפילה, שהרי עוז וחדוה במקומו, ורק ע"י התורה ותפילה עזר לו השי"ת שהתחיל להרגיש קצת ברחמים הגנוזים בתוך הדינים, ועל ידי זה נכנס בו שמחה, ואז היה יכול לזכות לגילוי הגמור ביתר שאת וביתר עוז, ולכן כאשר הקיץ משנתו אמר 'אכן יש ה' במקום הזה ואנכי לא ידעתי', כלומר עתה נודע לי שגם במקום הזה, היינו בתוך הדינים עצמם, יש בחינת הוי' שהוא רחמים גמורים, 'ואנכי לא ידעתי', היינו שתמה על עצמו כיצד לא הרגיש זאת מקודם, 'ויירא ויאמר מה נורא המקום הזה אין זה כי אם בית אלקים', ר"ל הדינים הם כמו בית שטמון בתוכו רחמים גמורים, 'וזה שער השמים', שבאמת הוא רחמים גמורים.

וכאן מתעוררת קושיא גדולה מאד, וכי יעקב אבינו ע"ה הבחיר שבאבות, לא היה יודע שכל הדינים הם רחמים גמורים, עד שהוצרך הקב"ה להראות לו זאת במראה החלום. אבל באמת מאת ה' היתה זאת, יען כי אין נותנים שכר אלא באתערותא דלתתא, ויש צדיקים במדרגה הגבוהה ביותר שאינם מצפים כלל לשום תשלום שכר, וממילא אינם עושים לזה אתערותא דלתתא, ולכן מבקשים אנו עליהם "ותן שכר טוב לכל הבוטחים בשמך באמת" שבאתערותא דלתתא שלנו יתעורר אתערותא דלעילא להשפיע גם להם כל טוב, ובמדרגה זו היה יעקב אבינו ע"ה,

הפרשה פותחת ביציאת יעקב מבאר שבע ללכת לחרן, וכבר הקשו על כך במדרש, שלכאורה דבר זה מיותר, שהרי דבר זה כבר נכתב בסוף הפרשה: 'וישמע יעקב אל אביו ואל אמו וילך פדנה ארם'. ומבאר רבינו שאכן הכתוב לא בא לחזור על דבר יציאתו של יעקב, אלא לומר את הקושי הגדול שעבר על יעקב אבינו, כי לא די שאינו יכול להיות במגורי אביו, בארץ נענן מחמת עשו אחיו שביקש להורגו, ואם לא די בכך, נוסף עליו עוד צרה שהיה צריך ללכת אל בית לבן שאינו פחות רשע מעשו, ומצא עצמו מוקף ומסובב לגמרי בדינים ולא ידע לשית עצות בנפשו, בבחינת צר לי מזה ומזה. בצר לו התחיל להתפלל אל השי"ת ולצעוק מעומק לבו אל ה' והתחיל להתעסק בלימוד התורה הקדושה, ועל ידי זה התחיל לידע ולהרגיש אשר באמת גם בדינים עצמם נטמנו רחמים גמורים, בבחי' רחום בדין, ואחר כך על ידי החלום נתגלה לו זאת ביתר שאת וביתר עוז, כמו שאמר הכתוב 'והנה הוי"ה נצב עליו', שם הוי' בגלוי, היינו שזכה לגילוי גמור שגם בתוך הדינים ישנם רחמים וחסדים מבעל הרחמים.

והטעם שלא זכה להתגלות הרחמים באופן גמור מיד בתחילה, כי מתחילה כאשר הרגיש שהוא מסובב בדינים מכל צד ואין עוזר, היה בבחי' עצבות, ועל כן לא היה יכול לזכות אז להתגלות הרחמים בגילוי

רחמים גמורים, והרי תכלית כל הבריאה היה כדי שיקרא רחום וחנון, ר"ל שיכירו בטובו וברחמיו, על כן סיבב ברוב רחמיו וחסדיו שיעמוד להם זכות יעקב אבינו ע"ה שגם ממנו נעלם השגה זאת לזמן קט ואף על פי כן נהפך הכל לטוב ולרחמים גמורים. ומעשה אבות סימן לבנים, גם עבורינו בדורות אלה, כאשר אין לנו מהיכן לברוח ולמי לנוס, שיגן בעדנו זכותא דיעקב שלימתא, שיתהפכו כל הדינים לרחמים גמורים, אמן כן יהי רצון.

ועל כן אילו היה משיג תיכף שגם בדין יש רחמים גמורים לא היה מבקש ומתפלל להשי"ת מחמת גודל הבטחון, לזאת נטל השי"ת ממנו השגה זו, כדי שיתפלל ויעשה אתערותא דלתתא לעורר אתערותא דלעילא להשפיע עבורו כל טוב.

ועוד י"ל שהמביט מראשית אחרית הצופה עד סוף כל הדורות, ראה שבאחרית הימים יהיו אנשים בישראל שמחמת ריבוי הצרות וטרדת הגלות המר, לא יהיה להם הבנה והשגה ששורש הדינים הם

הוראה למעשה בעבודת ה'

א. למעלה אין נותנים שכר אלא באתערותא דלתתא, על ידי תפילה ובקשה, ואותם הצדיקים הנמצאים במדריגה הגבוהה ביותר אינם מצפים כלל לשום תשלום שכר, וממילא אינם עושים לזה אתערותא דלתתא, ואינם מתפללים על צרכם כלל, ועל ידי זה אין נשפע להם מלמעלה, לכן מבקשים אנו עבורם (בתפילת שמונה עשרה) 'ותן שכר טוב לכל הבוטחים בשמך באמת' שבאתערותא דלתתא דידן יתעורר אתערותא דלעילא להשפיע גם להם כל טוב.

ב. בזמן שהחושך יכסה ארץ ויש רח"ל דינים והסתרה, צריך להתחזק ביותר באמונה שלמה שהקב"ה 'רחום בדין' שבתוך הדין שורה חסד ורחמים, ועל ידי האמונה יזכה שיתבטלו הדינים וכל ההסתרות ויתגלה החסד והרחמים שהיה מוסתר בהם.

ג. ברם, כל זה הוא רק בתנאי שהוא שמח ובטח בה' באמונה שלימה, אבל אם הוא עצב ואינו מקבל את מה שהקב"ה שולח לו, לא יוכל לזכות לזה. ואז עצתו אמונה שידבק את עצמו בתורה ותפילה, שמביא שמחה לאדם, ועי"ז יבוא לאמונה הנ"ל, ואז תהיה קרובה ישועתו לבוא ולהתגלות.

ד. המביט מראשית אחרית הצופה עד סוף כל הדורות, ראה שבאחרית הימים יהיו אנשים בישראל שמחמת ריבוי הצרות וטרדת הגלות המר, לא יהיה להם הבנה והשגה ששורש הדינים הם רחמים גמורים, והיות שתכלית כל הבריאה היה כדי שיקרא רחום וחנון, שיכירו בטובו וברחמיו, על כן סיבב הקב"ה ברוב רחמיו וחסדיו שיעמוד לנו זכות יעקב אבינו ע"ה שגם ממנו נעלם השגה זאת לזמן קט ואף על פי כן נהפך הכל לטוב ולרחמים גמורים.

ה. ומעשה אבות סימן לבנים, גם עבורינו בדורות אלה, כאשר אנו מוקפים מאויבים מבית ומחוץ, ואין לנו מהיכן לברוח ולמי לנוס, שיגן בעדנו זכותא דיעקב שלימתא, שיתהפכו כל הדינים לרחמים גמורים.

לקראת שבת פרשת ויצא לכו ונלכדה

הכנה לשבת הקדוש במשנת החסידות ורבוה"ק זי"ע

מאמר 'אור האמונה'
כפי הנלמד מחלומי של יעקב אבינו.

פרק א - שכן ארץ ורעה אמונה.

בפרק זה יבואר על פי משנתו של רבינו זי"ע במאמרו השבועי ועל פי משנתו של השם משמואל זי"ע כמה כללים ויסודות איך לקבל את רצון ה' בשמחה מתוך אמונה שהכל הוא אלקות ואין עוד מלבדו, ואיך זוכים לגילוי כבוד ה' לראות עין בעין את החסד והרחמים שבתוך הרינים.

והנה מלאכי אלקים עולים ויורדים בו

מקצת מן המקצת מהסודות הגדולים והעמוקים שהראה הקב"ה ליעקב אבינו בחלום הנבואה, מגלה לנו הרמב"ן בקצירת האומר יסודות גדולים ואיתנים בעבודת האמונה הטהורה:

הראו בחלום הנבואה, כי כל הנעשה בעולם על ידי המלאכים (שהם שלוחי הקב"ה) הכל יוצא לפועל רק על ידי גזירת עליון אשר עליהם, כי מלאכי אלקים אשר שלח ה' להתהלך בארץ אינם עושים שום דבר, לא קטן ולא גדול... עד שהוא מצווה עליהם לרדת בארץ ולעשות את דבריו... ועוד הראו לו ה' כי הוא יתברך נצב על הסולם, ומבטיחו ליעקב בהבטחה גדולה, ומודיע לו שהוא לא יהיה ביד המלאכים, אלא יהיה חלק ה', ושה' עצמו יהיה עמו תמיד, כמו שנאמר 'והנה אנכי עמך ושמרתיך בכל אשר תלך...'

את מאמרינו בהבנת עומק דברי הרמב"ן [באפס מה] בענין 'עבודת נסיונות האמונה' נפתח בס"ד בשני הקדמות:

הקדמה ראשונה בשיר 'א דודעלע' - שיר הקודש והמקודש של הרה"ק מברדישוב סנגורין ומליצן טוב של ישראל זי"ע, שבו הוא מביע מנהמת לבו את גודל אמונתו ותוקף בטחונו בהש"ת בכל הזמנים ובכל המצבים:

רבונו של עולם, איך ויל דיר א דודעלע שפילן. / רבונו של עולם, איך ויל דיר א דודעלע זינגען.
 אנה אמצאך רבונו של עולם, / ואנה לא אמצאך רבונו של עולם. / א וואו זאל איך דיר
 געפונען - רבונו של עולם. / און א וואו זאל איך דיר נישט געפונען - רבונו של עולם.
 אז מעלה דו, מטה דו, / מזרח דו, מערב דו, / דרום דו, צפון דו.
 אז ס'איז גוט, איז דאך דו, / און חלילה ווען נישט איז דאך ווייטער דו, / און אז ס'איז דו, איז
 דאך גוט.

הקדמה שניה, במעשה שכבר הבאנו בעבר, אבל החזרה על זה הוא מהמעשיות שאין להם
 שיעור:

בשנות הזעם רח"ל באחת הפעמים כאשר ברח הרה"ק מהר"א מבעלזא זי"ע מגוי אל גוי
 ומממלכה אל עם אחר - ממקום למקום, ביקש לפתע מהמשמש בקודש שיורה לנהג שהסיעו,
 לעצור מיד את הרכב, כיון שהוא מוכרח לרדת לכמה דקות. אמר לו המשמש, איך אפשר לעצור
 כאן, הלא כל הדרכים הם בחזקת סכנה?, הנאצים הארורים מסתובבים בכל מקום, ובכל רגע הם
 יכולים לתפוס אותנו?! הרבי חזר ואמר אעפ"כ... כל נסיונות המשמש להניע אותו מזה לא הועילו,
 והנהגה עצר את רכבו בשולי הדרך.

הרבי מבעלזא יצא מהרכב נגש לפינה סמוכה, נעמד שם ולחש כמה מילים, ונכנס שוב לרכבו
 והמשיכו בדרכם, ויהי לפלא.

כעבור כמה שנים לאחר שכבר שקטה הארץ, כאשר עלה הרבי מבעלזא זי"ע לארץ ישראל הלך
 לבקר את הרב מפרשבורג רבי עקיבא סופר זצ"ל, שם נודע הדבר על מה ולמה נעצר בשולי הדרך
 למרות הסכנה הגדולה:

הרבי מבעלזא בעצמו סיפר לו על אותו המעשה, ואמר לו, שהרגיש בדרך מעין טירוף הדעת,
 וחשש על כך מאד, לכן הוריתי לעצור את המנוסה המבוהלת, ירדתי להתפלל בצידי הדרכים
 ובקשתי מהקב"ה, רבונו של עולם, הושע נא נפש מבהלה! און נאך דעם איז מען ווייטער געפארן...

ברור כשמש ומיותר לומר שאין לנו שום שייכות והשגה בגודל קדושתו ורום ערכו, אבל למדנו
 מתוך המעשה כמה דברים נוראים ביותר. למדנו: כי להפסיד את הדבקות בה' מתוך טירוף הדעת
 מסוכן יותר מהסכנה ליפול בידי הארורים ימ"ש... הבעלזער רב שהיה כל כולו דבקות בה', לא
 יכל להרשות לעצמו להסתכן בזה אפילו לו לרגע אחת גם לא... ולמדנו: שכאשר לא רוצים לאבד
 את הדבקות בה', עוצרים את הכל - מ'שטעלט אלעס אפ און מ'שרייט צום אייבישטער: אנה ה'
 הושיעה נא - הושענא נפש מבהלה... כי אין דבר גרוע יותר מאבידת הדעת!!! ולמדנו: זיך נישט
 דער שרעקן, אם אתה מרגיש איבוד הדעת, אין לך סכנה גדולה מזו, לכן עצור את עצמך! ואל תביט
 אחריך ובסביבותיך, כל אשר בכוחך לעשות להושיע את עצמך מפש מבהלה - עשה, ויהי אלקים
 עמך.

הרה"ק בעל 'שם משמואל' זי"ע מביא בפרשת ויגש (תרע"ב ד"ה ויאמר ישראל) את דברי המדרש על הכתוב: 'ויאמר ישראל רב עוד יוסף בני חי': אמר יעקב אבינו, כמה נסיונות עברו על יוסף ולא הרהר אחר הקב"ה. והקשה השם משמואל, מנין לו שלא הרהר, אולי הרהר ועם כל זאת נלחם ביצרו והתגבר עליו?!

וכן כותב השם משמואל בשם אביו הק' האבני נזר זי"ע (פ' ויגש תרע"ב ד"ה ויאמר ישראל):

"ונראה שזה עיקר גדול, להיות יודע שכל מאורעותיו הכל הוא בהשגחה פרטית מאת השי"ת, וכל ההסתרות והמניעות, הכל הוא אלקות ממש... וכמו ששמעתי מכ"ק אבי אדמו"ר זצללה"ה בפירוש הכתוב (שמות י, א): 'בא אל פרעה כי אני הכבדתי את לבו'. שמשא רבינו ע"ה הוקשה לו, מאין נחו של פרעה כל כך גדול לאמץ את לבבו, שאחר כל שבע המכות עדיין עומד במרדו, וכל שבעה הוא בטבע כמספר שבעת ימי בראשית, וזה שלקה שבע מכות הרי נלקו כל כוחות הטבע שלו, ועל כרחך שיש בו כח למעלה מהטבע, ומאין לו כח זה?! ועל זה השיב לו הקב"ה: כי אני הכבדתי וגו', שהכל הוא מאתי ודפח"ח. ובכח אמונה זו שבלב האדם שהכל הוא אלקות הוא מחליף כח לעמוד כנגד הגל ואין הגל שוטפו. ואם ח"ו הוא חושב שהוא מושלך מאת פני ה' ואינו מביט עליו, בלתי אפשר לו לאדם להחזיק מעמד שישאר בצדקתו אחרי התלאות המרובות והשוונות שעוברות עליו חליפות אין מספר... וצריך חיזוק גדול מאד לידע שגם ההסתרה זה הוא אלקות".

בתוך דבריו הקדושים נותן לנו השם משמואל כמה כללים ויסודות גדולים ונוראים בתורת האמונה:

א. שהאדם צריך לדעת אין 'לקבל' את הנסיונות, והכלל הראשון בזה הוא להזהר מאד מנפש בהלה [כהמעשה הנורא שהבאנו בעבר מהרה"ק מהר"א מבעלזא זי"ע שנעצר באמצע המנוסה מפני הנאצים הארורים שדלקו אחריו כדי להתפלל הושע נא נפש מבהלה! הוא לא עשה זאת תוך כדי נסיעה, אלא עצר את עצמו, יצא מהרכב, ונעמד בקרן זווית... בכך הוא הכניס את עצמו בסכנה גדולה עד מאד, כי נפש בהלה היא סכנה גדולה יותר, כדלהלן בסמוך] לראות ולהתחבר מיד רק עם 'אין עוד מלבדו', ובלשונו הק' של השם משמואל: **להיות יודע שכל מאורעותיו הכל הוא בהשגחה פרטית מאת השי"ת, וכל ההסתרות והמניעות** [הן ברוחניות והן בגשמיות...] **הכל הוא אלקות ממש... ידיעה זו חשובה מאד עוד קודם שמבקשים עצות ותחבולות, ואפילו קודם התפילה, כי אם אינו מתחבר מיד עם הקב"ה שום עצה ותבונה ואף גם התפילות לא יועילו לו מאומה כדלהלן.**

ב. בספרים הק' מבואר שהעולם הזה הוא 'ים סוער' - גלים אימתניים מתרוממים מעל ראשו של האדם ומבקשים לשטוף אותו לגמרי! להפרידו מכל חיבור וקשר עם הקב"ה. כל מי שנעמד נגד הגל [ואין נפק"מ באיזה צורה הוא נעמד...] ואינו מכופף את ראשו בהכנעה לפני הקב"ה, לראות תיכף ומיד כי הכל הוא מאת ה', אני הוא ולא אחר... לא יוכל בשום אופן להחזיק מעמד!!! ובלשונו הק': ובכח אמונה זו הוא מחליף כח לעמוד כנגד הגל, ואין הגל שוטפו. ואם ח"ו הוא חושב שהוא מושלך מאת פני ה' "ואינו מביט עליו" בלתי אפשר לו לאדם להחזיק מעמד שישאר בצדקתו אחר התלאות המרובות והשונות שעוברות עליו חליפות אין מספר. וזהו מה שהשיב רבי עקיבא לרבי יהושע שראה את ספינתו טבעה בים, ופתאום ראה את רבי עקיבא מתהלך על חוף הים, ושאל אותו איך הצלחת לצאת מהים!? אמר לו: כל גל וגל שבא לקראתי נעניתי לו בראשי.

ובהעמיק יותר:

התנאי של 'לקבל את הנסיון' הוא כמו הצורך של חמצן בגוף האדם, כמו שאין שום אפשרות קיום לאדם ללא חמצן, כך, ואף הרבה למעלה מזה, אין שום אפשרות לנפש ונשמת האדם לחיות אפילו רגע אחד בלי החמצן הרוחני שהוא החיבור עם הקב"ה על ידי קבלת רצון ה' באהבה מתוך הכרה שאין עוד מלבדו, ויתכן לומר שמשום כך נעצר הרבי מבעלזא זי"ע, כי כל הסובבים אותו היו עסוקים [ובצדק] לבדוק אם הנאצים ימ"ש רודפים אחריהם או אורבים להם באיזה מקום, ולפי רום דרגתו הרגיש איזה שהוא אוירה של חוסר אמונה ובטחון, וחשש שהוא מאבד את החמצן הרוחני ח"ו, ובתפילה חרישית של 'הושע נא נפש מבהלה' השיב את נפשו והתקשרותו בהקב"ה (א.ה.) האמת יורה דרכו ואינו צריך להסכמה כלל, אך לפרש כן את מעשהו של הרבי מבעלזא זי"ע הוא רק בדרך אפשר שהרי באמת אין לנו השגה כל שהוא בצדיק עילין שרפי מעלה).

ג. עוד דבר נורא מגלה לנו השם משמואל, עד כמה גדול כח המחשבה של האדם, לטוב ולמוטב, כפי המחשבה שהוא חושב כשבאים עליו המאורעות והנסיונות כך הוא קובע את עתידו בזה ובכא, וכך הוא אומר בלשונו הק': מי שחושב שהוא מושלך מאת פני ה' לגמרי, ולא שם לבו שזה עצמו אלקות, "בזה עצמו שהוא חושב שאינו מושגח, הוא מביא עליו הסתרת פנים ח"ו... ואז ח"ו האדם עלול להתקלקל ביותר, וצריך חיזוק גדול מאד לידע שגם ההסתרה הוא אלקות...

וכיון שראה יעקב אבינו את יוסף במדרגה הגבוהה ביותר של 'צדיק יסוד עולם' אמר 'רב עוד בני חי' בודאי שלא היה לו שום הרהור, ולא התנתק לרגע מדביקותו והתקשרותו בהקב"ה, כי אם היה מהרהר [היה מאבד את החמצן הרוחני] לא היה מגיע למדרגה גדולה כל כך.

וממוצא הדברים שאסור לאבד את אמונתו והתקשרותו מהבט"ש, ואפילו בשפל המצב עד מאד בין ברוחניות ובין בגשמיות לא יאבד תקוותו ותוחלתו מהשי"ת. והבוטח בה' חסד יסובבנו - ודרשו חז"ל אפילו רשע הבוטח בה' חסד יסובבנו.

משופרא ויקירי קרתא דירושלים היה הרב החסיד המקובל רבי נטע ציינוירט זצ"ל, למרות מדרגתו ברום המעלה היה מוצא תמיד זמן פנוי לירד מן ההר אל העם, היה מרבה לשבת בחבורת חסידים מרעים עם צעירי הצאן, שם היה מקנה להם את דרכי האמונה והיראה. בלבת אש היה נוהג לחזור ולשנן בפניהם את הפסוק: **שָׁכֵן אֶרֶץ וְרֵעָה אֱמוּנָה** --- והיה מטעים את הכוונה בטעם ניהוח: **אֲפִילוּ וְעַן מְ' לִיגֵט שׁוֹיִן אוֹיף דִּי עָרְד, דְּאֶרֶף מְעַן זִיךְ פֿאַשְׁעֵן מִיט אֱמוּנָה!** - גם כשכבר שוכבים על הארץ צריכים לרעות עצמנו ולהתפטם עם האמונה הטהורה.

דברים אלו הצילו את ר' לייבל כהן ז"ל מגיא צלמות, כאשר שכב בשנת תש"ח על רצפת צריף מבין צריפי מחנה השבויים לשם הובילו הירדנים את שבויי ירושלים העתיקה. מתוך שהוא מכיר היטב את השפה הערבית, הבין היטב מה שני החיילים הירדנים זוממים לעשות, "נשלוף סכינים ונטבח אותם" התלחששו החיילים - אֲדָבָה אֵל יְהוּד רח"ל.

מתוך אימת הטביחה המפעפעת, התנוצצה למול עיניו של ר' לייבל דמותו של רבי נטע והאמירה הידועה שלו בהתלהבות הנפש: **אֲפִילוּ וְעַן מְ' לִיגֵט שׁוֹיִן אוֹיף דִּי עָרְד, דְּאֶרֶף מְעַן זִיךְ פֿאַשְׁעֵן מִיט אֱמוּנָה!...** המילים הדהדו בליבו המפרפר של רבי לייבל, וכי יש שוכן ארץ יותר ממנו? שוכב על קרקע קרה ומועמד לטבח אכזרי רח"ל?! **ורעה אמונה! צעק ר' לייבל לעצמו** - עכשיו הזמן המתאים ביותר לרעות באמונה, ומיד הרגיש בעצמו שאינו עוד 'כצאן לטבח יובל'... אלא כצאן שרועה ומתפטם בשדה תבן וירק - כך היה ר' לייבל רועה במְרָעָה של אמונה והתקשרות עם הקב"ה, ומפטם את עצמו בהבנה של ה' הוא האלקים, ואיש לא יוכל להרע לזולתו אלא אם כן כך נגזר מלפני הבוית"ש, ואם אין רצונו כך, יוכל להיוושע ולצאת משם כהרף עין...

כעבור דקות ספורות - תוך כדי שר' לייבל פֿאַשְׁעֵט זִיךְ מִיט אֱמוּנָה, הופרע מְרָעָה האמונה כשגדוד חיילים בריטיים התפרצו למקום, איתרו את היהודים והצילו אותם מלהב הסכין. (מתוך גליין 'נטיעה של שמחה').

לא רק בהצלת הגוף כך, אלא גם, ובעיקר בהצלת הנפש והנשמה כך, גם כאשר חרב חדה של היצה"ר מונחת על האדם עד כדי 'שכן ארץ' - וְעַן עַר לִיגֵט שׁוֹיִן טִיף אין דִּי עָרְד אָדער אין אַנְדֶּערע פֿראַבלֶעמֶען, בכל המאורעות שבאים עליו, אל ימנע עצמו מן האמונה והתקשרותו בה' - זִיךְ פֿאַשְׁעֵן און פֿאַשְׁעֵן נָאר מִיט אֱמוּנָה, ותשוּעת ה' בוא יבוא ברינה כהרף עין.

אבל כל זה בתנאי שאינו מהרהר אחר הקב"ה **אלא מקבל את כל הבא עליו**, כי הוא רואה בכל זה רק אלקות!!! ואין עוד מלבדו. וזולת זה בלתי אפשר לו לאדם להחזיק מעמד שישאר בצדקתו אחר התלאות המרובות והשונות שעוברות עליו... ואז ח"ו האדם עלול להתקלקל ביותר, וצריך חיזוק גדול מאד לידע שגם ההסתהר הוא אלקות!!!

אוי געוואלד! מי יאמר זכיתי לבי וטהרתי?! ובצוק העיתים מאורך הגלות ומרירותו הקשה

כמעט לא שבקת חיי לכל בריה רח"ל, ואנה אנו באים?!!!

לזה אנו צריכים למאמרו הק' של כ"ק מרן רבינו זי"ע:

והנה ה' נצב עליו.

במאמר השבועי כותב רבינו זי"ע ביאור נורא על הפסוק הראשון הפרשה שפותחת ביציאת יעקב מבאר שבע ללכת לחרן. וכבר הקשו על כך במדרש, שלכאורה פסוק זה מיותר, שהרי כבר נכתב זאת בסוף הפרשה הקודמת: 'וישמע יעקב אל אביו ואל אמו וילך פדנה ארם', ומה צריך הכתוב לחזור ולומר ויצא יעקב מבאר שבע וילך חרנה?

ומבאר רבינו שאכן הכתוב לא בא אלא לומר את הקושי הגדול שעבר על יעקב אבינו כשיצא מבית אביו אל לבן הארמי, לא די שאינו יכול להיות במגורי אביו בארץ כנען מחמת עשו אחיו שביקש להורגו, ואם היה מועיל בבריחתו לבוא אל המנוחה ואל הנחלה היה מתנחם בכך, אלא שנוסף עליו עוד צרה שהיה צריך ללכת אל בית לבן שאינו פחות רשע ואכזר מעשו, וכשהתבונן יעקב במצבו, מצא את עצמו מוקף ומסובב לגמרי בדינים ולא ידע לשית עצות בנפשו, בבחינת צר לי מזה ומזה - מן הפח אל הפחת. בצר לו, התחיל להתפלל אל השי"ת ולצעוק מעומק לבו אל ה', ונכנס ללמוד ולהתייגע בעסק התורה יומם ולילה במשך ארבע עשרה שנה! בבית מדרשם של שם ועבר, ועל ידי זה התחיל לידע ולהרגיש אשר באמת גם בדינים עצמם נטמנו רחמים גמורים, בבחינת 'רחום בדין', ואחר כך על ידי החלום נתגלה לו זאת ביתר שאת וביתר עוז בבהירות גדולה מאד, כמו שאמר הכתוב 'והנה הוי"ה נצב עליו', - שם הוי"ה בגלוי, שזכה לגילוי גמור שגם בתוך הדינים ישנם רחמים וחסדים מבעל הרחמים!.

והטעם שלא זכה להתגלות הרחמים באופן גמור מיד בתחילה, אומר רבינו דבר נורא בלשונו הק':

"כי מתחילה כאשר הרגיש שהוא מסובב בדינים מכל צד ואין עוזר, היה בבחי' עצבות, "ועל כן לא היה יכול לזכות אז להתגלות הרחמים בגילוי גמור, בבחי' הוי"ה ב"ה, אפילו על ידי התורה ותפילה, שהרי עוז וחדוה במקומו", ורק ע"י התורה והתפילה עזר לו השי"ת שהתחיל להרגיש קצת ברחמים הגנוזים בתוך הדינים, "ועל ידי זה נכנס בו שמחה, ואז היה יכול לזכות לגילוי הגמור ביתר שאת וביתר עוז", ולכן כאשר הקיץ משנתו אמר 'אכן יש ה' במקום הזה ואנכי לא ידעתי', כלומר עתה נודע לי שגם במקום הזה, היינו בתוך הדינים עצמם, יש בחינת הוי"ה שהוא רחמים גמורים, 'ואנכי לא ידעתי', היינו שתמה על עצמו כיצד לא הרגיש זאת מקודם, 'ויירא ויאמר מה נורא המקום הזה אין זה כי אם בית אלקים', ר"ל הדינים הם כמו בית שטמון בתוכו רחמים גמורים, 'וזה שער השמים', שבאמת הוא רחמים גמורים".

מוראדיג! יעקב אבינו בחיר האבות, כיון שחסר לו שמחה חסר לו בקבלת רצון ה' כפשוטו, וממילא אינו זוכה לראות עין בעין את גילוי השכינה בעמקי ים הצרות. ורק משהתחיל לעסוק בתורה ותפילה נכנס שמחה בלבו, ומכח המשחה זכה להתחיל לקבל את רצון ה', ולהבין שהקב"ה הוא 'רחון בדים' שבתוך הדינים מוסתר חסד ורחמים, ועי"ז זכה למראה הגדול של 'הנה הוי"ה נצב עליו' לראות את חסד ה' בנגלה.

וכאן מתעוררת קושיא גדולה ועצומה מאד: וכי יעקב אבינו ע"ה הבחיר שבאבות, לא היה יודע שכל הדינים הם רחמים גמורים, עד שהוצרך הקב"ה להראות לו זאת במראה החלום!?

ממשיך רבינו ומבאר: אבל באמת מאת ה' היתה זאת, בגלל שני סיבות:

א. כיון אין נותנים משמים שכר אלא באתערותא דלתתא, ויש צדיקים במדריגה הגבוהה ביותר שאינם מצפים כלל לשום תשלום שכר, וממילא אינם עושים לזה אתערותא דלתתא, ולכן מבקשים אנו עליהם "ותן שכר טוב לכל הבוטחים בשמך באמת" שבאתערותא דלתתא שלנו יתעורר אתערותא דלעילא להשפיע גם להם כל טוב, ובמדריגה זו היה יעקב אבינו ע"ה, ועל כן אילו היה משיג תיכף שגם בדין יש רחמים גמורים לא היה מבקש ומתפלל להשי"ת מחמת גודל הבטחון, לזאת נטל השי"ת ממנו השגה זו, כדי שיתפלל ויעשה אתערותא דלתתא לעורר אתערותא דלעילא להשפיע עבורו כל טוב.

ב. כי המביט מראשית אחרית הצופה עד סוף כל הדורות, ראה שבאחרית הימים יהיו אנשים בישראל שמחמת ריבוי הצרות וטרדת הגלות המר, לא יהיה להם הבנה והשגה ששורש הדינים הם רחמים גמורים, והרי תכלית כל הבריאה היה כדי שיקרא רחום וחנן, ר"ל שיכירו בטובו וברחמיו, על כן סיבב ברוב רחמיו וחסדיו שיעמוד להם זכות יעקב אבינו ע"ה שגם ממנו נעלם השגה זאת לזמן קט ואף על פי כן נהפך הכל לטוב ולרחמים גמורים. ומעשה אבות סימן לבנים, גם עבורינו בדורות אלה, כאשר אין לנו מהיכן לברוח ולמי לנוס, שיגן בעדנו זכותא דיעקב שלימתא, שיתהפכו כל הדינים לרחמים גמורים."

נורא ואיום! יעקב אבינו ע"ה, הבחיר שבאבות שלא הסיר דביקותו והתקשרותו מהקב"ה אף לא לרגע קט, עם כל זאת הביאו הקב"ה לעצבות דקה מן הדקה [כמובן שכל זה הוא לפי מדרגתו של יעקב אבינו שאין לנו שום השגה בהם כלל וכלל, לא מיניה ולא מקצתיה! ואפילו אם נצרף את שמחת הלב של כל ימי שמחתנו בעוה"ז לא נגיע לאפס קצהו של השמחה שהיה ליעקב אבינו כשהיה בעצבות!!!], שגם ממנו נעלם השגה זאת לזמן קט ואף על פי כן נהפך הכל לטוב ולרחמים גמורים... וכל כך למה? כיון "שראה הקב"ה שבאחרית הימים יהיו אנשים בישראל שמחמת ריבוי הצרות וטרדת הגלות המר, לא יהיה להם הבנה והשגה ששורש הדינים הם רחמים גמורים ---

ומעשה אבות סימן לבנים, גם עבורינו בדורות אלה, שיגן בעדנו זכותא דיעקב שלימתא, שיתחפכו כל הדינים לרחמים גמורים!...

המתבונן בדברי רבינו יראה דבר נורא, כי בעצם מי שמאבד את בטחונו ואמונתו מהקב"ה, אין ראוי לו שיזכה לחסד ורחמים, כי הוא נפרד מהקב"ה, ואז אפילו התורה והתפילות אין מועילים לו, כי מכיון שהוא בעצבות, הרי זה סימן שאינו 'מקבל' את רצון ה', ולכן אינו דבוק ומחובר עם הקב"ה אשר עוז וחדוה במקומו. וממילא היה צריך לירד ליפול עוד מדחי אל דחי רח"ל כדברי השם משמואל, אלא שהקב"ה הצופה ומביט עד סוף כל הדורות, הכין על ידי מעשה אבות סימן לבנים - לדורות של אחרית הימים, שגם אם יהיה האדם ח"ו בעצבות על תלאותיו ומאורעותיו מחמת חוסר אמונה ובטחון, עם כל זאת אם יחזק את אמונתו בה' בשמחה על ידי תורה ותפילה, יאיר לו השי"ת את עיניו ויכניס לו בהרגשת לבו, כי הנה הוי"ה נצב עליו - דָּעַר אֵיפִי שִׁשְׁטֶר אֵיז מִיט אֵיהֶם אֹן עַר הָאֵט אֵיהֶם נִישְׁט פֶּאַרְלֶאָזט ח"ו, ועל ידי זה יזכה לעלות מעלה מעלה, ולכל הברכות והשפעות טובות, גיוואלדיג!

אלא שכאן הבן שואל, ווי אזוי איז מען זיך מחזק - איך, ובמה אפשר להתחזק בתוקף הצרות והתלאות של אחרית הימים ברוחניות ובגשמיות, שהאור החיים הק' כותב על זה: אשרי מי שלא ראה זאת...

והתירוץ על זה דאגט די הייליגע גמרא: תנו רבנן, בכ"ה בכסלו יומין דחנוכה תמניא אינון דלא למספד בהון ודלא להתענאה בהון...

ועל כך בפרק הבא.

לסיכום: מלאכי אלקים אשר שלך ה' להתהלך בארץ אינם עושים שום דבר, לא קטן ולא גדול... עד שהוא מצווה עליהם לרדת בארץ ולעשות את דבריו. וכיון שכן אז ס'איז דו, איז דאך גוט. שלושה כללים ויסודות בתורת האמונה על פי משנתו של השם משמואל: א. לדעת שכל התלאות והמניעות הוא 'אלקות' ואין מלבדו. ב. מי שחושב שהוא מושלך מזה' ואינו מביט עליו, בלתי אפשר להחזיק מעמד שישאר בצדקתו אחרי כל התלאות שעוברים עליו, ועי"ז יעמוד כנגד גלי הים הסועה. ג. מי שחושב שחושב שהוא מושלך מזה' ואינו רואה אלקות בכל דבר, מביא על עצמו הסתרת פנים רח"ל. יעקב אבינו נעצב בברחו מעשו אל לבן והיה צר לו מזה ומזה, אך התחזק בשמחת התורה והתפילה ועי"ז זכה להתגלות כבוד ה' 'והנה הוי"ה נצב עליו'. והטעם שהקב"ה הביאו בתחילה למצב של עצבות ולא זכר תיכף ומיד שהקב"ה רחום בדין, לשתי סיבות: א. כי אילו היה משיג זאת מיד לא היה מתפלל על זה. ב. שיעמוד לישראל זכותו של יעקב אבינו ע"ה שגם ממנו נעלם השגה זאת לזמן קט ואף על פי כן נהפך הכל לטוב ולרחמים גמורים. וגם עבורינו בדורות אלה, כאשר אין לנו מדיקן לברוח ולמי לנוס, יגן בעדנו זכותא דיעקב שלימתא, שיתחפכו כל הדינים לרחמים גמורים.

פרק ב - מאי חנוכה?!

בפרק זה יבואר עומק הכוונה הפנימית בדברי חז"ל על השאלה מאי חנוכה? מהי הסגולה המיוחדת בהארת ימי החנוכה, שאת אנו צריכים לקחת עמנו לעבודת ה' בכל ימות השנה.

יומין דחנוכה תמניא אינון דלא למספד בהון.

בגמרא שבת בסוגיא דחנוכה שואלת הגמ': מאי חנוכה? פירש רש"י, על איזה נס קבעה. וקודם שהגמ' משיבה על שאלה זו, פותחת הגמ' ואומרת כפשוטו, מהו בעצם חנוכה?: דת"ר, בכ"ה בכסלו יומין דחנוכה תמניא אינון דלא למספד בהון ודלא להתענות בהון... מכאן והלאה משיבה הגמ' על השאלה לפי פירושו של רש"י כשנכנסו היוונים להיכל וכו'.

געוואלד געשריגן! דאס איז די גאנצע חנוכה? דלא למספד בהון ודלא להתענות בהון?! כל בר בי רב שהיו שואלים אותו את השאלה 'מאי חנוכה' היה אומר דבר ראשון, שהם שמונה ימים טובים של שמחה שבהם מדליקים נרות, ואומרים הלל והודאה, ואח"כ היה מוסיף ואומר, שמשום כך, כיון שימים אלו הם ימים טובים, לכן הם אסורים בהספד ותענית. אבל איך אפשר להבין שראשית הענין של חנוכה הוא: דלא למספד בהון ודלא להתענות בהון?!

עוד דבר תימא יש שצריך להבין היטב הדק. כידוע שהרמב"ם ז"ל לא כתב במשנה תורה שלו שום דברי אגדה, כל מה שמובא שם הם אך ורק פסקי הלכות - הלכה למעשה איך שצריך להתנהג בכל דבר ודבר. בתחילת הלכות חנוכה יש דבר פלא בדברי הרמב"ם, שם הוא מתאר בהלכה א' את המצב הנורא והאיום של כלל ישראל בימי בית שני, כשמלכו יון גזרו גזרות על ישראל, ובטלו דתם, ולא הניחו אותם לעסוק בתורה ובמצוות וכו', וצר להם לישראל מאד מפניהם ולחץ גדול, עד שריחם עליהם אלקי אבותינו והושיעם מידם והצילם, וגברו בית חשמונאי הכהנים הגדולים והרגום וכו'. אחר כך בהלכה ב' ממשיך הרמב"ם לתאר את נס הפך והשמן, ורק בהלכה ג' הוא מתחיל לכתוב הלכה למעשה - את הלכות חנוכה בפועל. ואינו מובן כלל מה רוצה הרמב"ם בשני הלכות הראשונות, וכי לספר מעשיות הוא בא?! הלא אין דרכו בכך כלל?

כדי לבוא לביאור הדברים נקדים עוד דבר תימא בדברי המדרש בתחילת פרשת תולדות:

על הכתוב בתחילת הפרשה: ואלה תולדות יצחק בן אברהם וגו', מביא המדרש (ב"ר סג, ב) מעשה שלכאורה אינו מובן כלל מה ענין מעשה זה לכאן, והוא נראה מדרש פליאה, הפלא ופלא. המדרש מביא את המעשה על אדריאנוס קיסר שחיק טמיא שפגש את רבי יהושע בן חנניה ואמר לו: גדולה היא הכבשה שעומדת בין שבעים זאבים, השיבו ריב"ח: גדול הוא הרועה שמצילן ושומרן לפניהם. הישמח ישראל זי"ע (תולדות אות יד ד"ה וזה ביאור) מבאר את קישור הענין לפסוק זה בהקדם להבין מה היה כאן הויכוח ביניהם, בפשטות נראה שהוקשה לאדריאנוס איך יכולה אומה זו להתקיים בין

הזאבים? ועל זה לכאורה לא השיב לו ריב"ח כלום? [וגם מה היה הויכוח ביניהם שהוא אמר גדולה הכבשה, והוא אמר גדול הרועה].

ומבאר הישמח ישראל ביאור נפלא מאד: אדריאנוס התכוון בשאלתו להבין, מהו הסוד של כלל ישראל שעומדים בעוז ותעצומות כנגד כל הנסיונות הקשים והמרים ביותר... געוואלד! פון ווי נעמען זיי דעם כח ביי שטיין די אלע שווערע נסיונות? גדולה הכבשה וואס קען ביי שטיין אזא פינסטער/קייט?...!

ואתה הקורא היקר, הטה אזנך ותן דעתך ולבך לתשובה שהשיב לו ריב"ח, דברי הישמח ישראל צריכים לנענע את כל נימי הלב של איש הישראלי, ס' איז גיוואלדיג!.

וכך השיב לו ריב"ח [בתוספת ביאור הכותב]: יש לך טעות, אין כאן 'גדולה הכבשה', משום שכלל ישראל אינם רואים את עצמם ככבשה מסכנה ואומללה... כלל ישראל רואים רק את 'גדול הרועה' - בכל ההסתרות ובכל הנסיונות ובכל הדברים הקשים העוברים עליהם הם אינם רואים חושך כלל, כי הם מאמינים שבתוך כל החשכות נמצא תמיד 'גדול הרועה'! הם רואים תמיד את החדש [הנקרא בבחינת 'גדול' (תיק"ז סז)] הגדול אשר הקב"ה מצפין שם ליראיו, ומי שאינו רואה זאת מיד, משתדל להתחזק באמונתו, וזוכה אחר כך לראות שהכל הוא חסד, ואיגלאי מילתא למפרע שכל היסורים היו רק לטובתם, און דאס אלט זיי אין אלע שווערע מצבים... וזהו כוונת רמז הכתוב: 'יצחק בן אברהם', יצחק - שהוא מדת גבורה, בן-הבין שכל הגבורות הם בבחינת אברהם-שמדתו מדת חסד. וזהו קישור הענין לפסוק זה, בזה נתיישבו שני התמיהות בחדא מחתא, הפלא ופלא.

יתר חזק לאמונת בני ישראל.

כשאנו מתבוננים על אורך ומרירות הגלות, ועל שפל מצבם של ישראל בכל העולם כולו ועל יושבי ארץ ישראל בפרט, יראה ורעד יבוא בנו ותכסנו פלצות! הלא משנאיך נשאו ראש, על עמך יערימו סוד ויתיעצו על צפונך, כל מחשבתם של שונאי ישראל כל היום היא רק איך להרע לישראל ולקעקע את יסודות היהדות, שלא יזכר שם ישראל עוד רח"ל, וכל איש ירא את ה' שרייט געוואלד! עד מתי עוזך בשבי ותפארתך ביד צר, די וועלט איז הפקר! וואס וועט זיין דא?!

טייערע ברידער, תרגיע קצת את עצמך, ותן דעתך ולבך לכל מלה ומלה מדברי הרמח"ל בספרו 'דעת תבונות' (סימן מ) שכתב ברוח קדשו תשובה ברורה לכל מה שנעשה, אין ספק שדבריו הקדושים מכוונים ממש לדורנו אנו - דור של תשפ"ב... כל דבריו הם כמים קרים על נפש עייפה, ס' איז גיוואלדיג! הפוך בה והפוך בה דכולא בה:

"אמנם, הנה זה הוא מחוקו של היחוד העליון לכדו ברוך הוא - להראות עוצם ממשלתו השלמה, שכל הזמן שהוא רוצה, מניח העולם להיות סוער והולך בילדי הזמן, עת אשר שלט הרע בעולם, ולא עוד אלא שאינו מעכב על ידי הרע מעשות כל אשר בכוחו לעשות, ואפילו מגיעות

בריותיו עד הדיוטא התחתונה אפס כי לא מפני זה יאבד עולמו, כי הממשלה לו לבדו, והוא עשה, והוא סובל, והוא מחץ, והוא ירפא, ואין עוד מלבדו. והנה זה יתד חזק לאמונת בני ישראל, אשר לא ירך לבבם לא מאורך הגלות ולא ממרותו הקשה, כי אדרבה, הרשה הקב"ה והניח לרע לעשות כל מה שבכוחו לעשות, כמו שביארנו. ובסוף הכל - כל יותר שהקשה הרע את עול סבלו על הבריות, כן יותר יגלה כח יחודו ית' וממשלתו העצומה אשר הוא כל יכול, ומתוך עומק הצרות הרבות והרעות מצמיח ישועתו בכוחו הגדול ודאי!!!..."

את דברי הרמח"ל הראנו ה' לדעת כימים ההם בזמן בית שני בימי החנוכה:

הרה"ק בעל "שם משמואל" זי"ע כותב (חנוכה תרע"ג ליל ב') על גודל המרירות של אותה תקופה ומזה נוכל להבין את גודל הישועה שהיה לאחר כך... וזה לשון קדשו:

"מצב ישראל היה אז מוזר מאד, אשר רבים מהחסידים נהרגו, והנשארים היו בחרפה וברעה גדולה, מתחבאים במערות, והיונים הארורים היו מחפשים אחריהם להשמידם, ויתר העם לא עמדו בנסיון ונתנו את ידם ליונים, וכמעט שכבתה גזלת ישראל, ואין איש מתעורר כלל לעשות דבר לטובת הדת, כי היו כולם כמתיאשים ומצפים ליהרג על קידוש השם שזאת היתה תכלית נחמתם!"

ומסיים השם משמואל שם ואומר: על זה אמר הכתוב (זכריה ט) 'ועוררתי בניך ציון על בניך יון...' שה' יתברך עורר אותם לבל יישנו כמתיאשים, עד שחשמונאי ובניו הרימו ראש לצאת לקראת נשק בגודל לבב...

איך, ובמה עורר הקב"ה את חשמונאי ובניו להרמת הראש, כנגד כל ההיגיון והשכל האנושי? בפרט כאשר הכל היה כבר לאחר מצב של יאוש שלא מדעת, רוב רובם של ישראל נהרגו או התיוונו, והקומץ שנשארו חזקים ואיתנים ביהדותם אפילו מתתיהו ובניו! נפלו ברוחם והסתתרו במערות, וקיוו בכל רגע שיזכו לכל הפחות למות על קידוש ה' (מגילת בני חשמונאי ט), ואיך בפתע פתאום התעוררו בניך ציון על בניך יון, אתמהה!?

במדרש מגילת תענית מבואר מה עורר אותם: זה היה כאשר אחד המתיוונים שכבר הגיע לשפל המצב שאין למטה ממנה, החציץ בעזות מצח והעלה על גבי המזבח דבר אחר! כאשר ראה זאת מתתיהו בערה בו אש של קנאת ה', ואמר עד כאן! לא עת לחשות במקום שיש חילול השם כזה, מיד קפץ על המזבח, והרג את אותו המתייון עם כל השרים שעמדו סביבו, ואז התחילה מלחמת החשמונאים עם מלכות יון, כשראה הקב"ה את גודל מסירות נפשו של מתתיהו למעלה מתפיסת השכל והגיון האנושי, הכניס את אצבעו ביניהם ונפלו גבורים ביד חלשים ורבים ביד מעטים וכו', עד שנהרגו ונמחקו כולם כלא היו, ומאז והלאה בטלה מלכות יון לעד ולעולמי עולמים.

לולא היה מגיע המתייון ההוא לדיוטא התחתונה באופן מבהיל כל כך, היה מתתיהו ובניו ממשיכים להתחבא במערה וממתינים לשעת הכושר למות על קידוש ה', ודוקא מתוך העת

הצרה הגדולה והנוראה - דוקא ממנה יוושע --- משם בא ישועת ישראל לאותו הדור וגם לעד ולנצח נצחים !! !

זהו מה שכתב הרמח"ל בלשונו הק': כל יותר שהקשה הרע את עול סבלו על הבריות, כן יותר יגלה כח יחדו ית' וממשלתו העצומה אשר הוא כל יכול, ומתוך עומק הצרות הרבות והרעות מצמיח ישועתו בכוחו הגדול ודאי! מוראדיג!

למען גבור הנאבק עם שר אש

פעם סיפרו להגר"ח מבריסק זצ"ל שהמשכילים ערכו שפיל [הצגה] על הפרשה של כל אלו מעורכי המלחמה שצריכים לחזור לבתיהם ולא לצאת למלחמה. לאחר שדיברו השופטים אל העם ואמר: מי האיש אשר בנה בית, ארס אשה, נטע כרם, הירא ורך הלבב, וכו', ילך וישוב לביתו. הם עשו שחוק וליצנות מכל הפרשה הזאת. על הבמה עמדו עשרות ליצנים, בכל פעם שהשופט אמר 'מי האיש וכו' ילך וישוב לביתו, קמו והלכו להם כמה מהם, עד שנשארו כמה בודדים גבורי חיל אנשי צבא, ועוד היה עם מי לצאת לצבא... אבל משהכריז השופט, מי האיש הירא ורך הלבב - ותרגם את דבריו: הירא מעבירות שבדיו! קמו כל הגיבורים אנשי שם ויצאו משם, ולא נשארו על הבמה אלא שני אנשים זקנים, חלופים וכפופים, אחד היה לבוש בדמות הגר"א מוילנא ז"ל, ואחד בדמותו של השאגת אריה ז"ל...

שאל אותם הגר"ח, נו, און וואס ווייטער?, כלומר מה היה ההמשך של ההצגה?, אמרו לו שבזה נגמר ההצגה, כאשר שני הזקנים כפופי קומה קמו ממקומם ויצאו למלחמה לקול תרועת שחוק וקלות ראש של ההמונים...

שאל הגר"ח: איך פארשטיי נישט, אזוי ענדיגט מען א שפיל? איך אפשר לגמור הצגה בלי לספר את סוף הסיפור?! אילו היו שואלים אותי הייתי מייעץ להם איך לגמור את ההצגה: **שאכן אותם שני הזקנים יצאו למלחמה והם אלו שניצחו את כולם!!!** הוסיף הגר"ח ואמר: קוקט וואס ס'איז געווען מיט די חשמונאים, די פאר ערליכע שוואכטשיגע אידן האבן מנצח געווען דחי גרעסטע און די שטערקסטע מילטסער אויף די וועלט! - קומץ היהודים החלשים גברו על צבא אדיר וחזק בכמות ובאיכות שלא היה נמצא כמוהו בכל העולם, כי כשהולכים עם הקב"ה אזי כל הגוים כאין נגדך - גארנישט מיט נישט!.

כשהתחילו הגזרות הקשות של הקומוניסטים על היהודים, אמר החפץ חיים ז"ל, שצריכים תיכף ומיד לצאת נגדם למלחמה כמו שעשו מתתיהו ובניו, ואף שהיו נהרגים הרבה יהודים, אבל **הכח של השטן היה נחלש!** ואכן החפץ חיים עצמו רצה לצאת למלחמה, אך מנעו אותו מזה, ועד יומו האחרון התחרט על כך למה לא עשה זאת!

הנה זה מה שבאו חז"ל ללמדנו, אם ברצונך לדעת מהו חנוכה - וואס איז חנוכה פאר דיר? מה

הדבר הראשון והעיקר שיש לך ללמוד ולקחת מהחנוכה? איך להיות יהודי של חנוכה כחשמונאי ובניו?

הדבר הראשון שיש לך ללמוד הוא: **דלא למספד בהון ודלא להתענות בהון** --- **גישט אריין פאלן אין אַ יאוש ח' - אל תיפול ברוחך, ואל תרבה בתעניות וסיוגופים, בעצבות ומרה שחורה.** גישט קלאגן און גישט זיין גיפאלן ביי זיך, כי לא באלה חפץ ה'... **עצת ה' היא תקום!** - עצתו של הקב"ה לכל אחד מישראל היא **ת ק ו ס! שטיי אויף... עצת ה' --- לעולם תעמוד... בכל המצבים - באור ובחושך לטוב ולמוטב...** המה כרעו ונפלו - נפילות טוב לגויים, אבל 'אנחנו קמנו ונתעודד' - **שטעל זיך אָוועק! שטאַרק זיך שטענדיג מיט אמונה ובטחון מיט גרויס עצות דקדושה בלי שום פחד ומורא, שלא תצטרך להתחרט כל ימך, למה לא יצאתי למלחמה.** אפילו שאני איש חלש מול גבור ושר אש, היה לי ללמוד מהחשמונאים, מי צריך לפחד ממי, בפרט בימים אלו שהקב"ה משנה עתים ומחליף את הזמנים כבימים ההם בזמן הזה... וכפי שהבאנו בעבר מדברי השם משמואל: **"שבימי חנוכה ביכולת האדם להרהיב עוז בנפשו לגשת אל הקודש ולקבל עליו מהיום והלילה סדר קדושה והבדלה יותר מכפי מצבו ומכפי הראוי לו!!!, ונפשו תדרוך עוז ברגש קודש כאחד מבני עליה".**

והרמב"ם הלך בעקבות הגמרא, ופתח את הלכות חנוכה ללמדנו מאי חנוכה? - מה התכלית של חנוכה? מה יש לנו לקחת אתנו מימי החנוכה? ולזה פתח את הלכות חנוכה בתיאור הקורות את עם ישראל בימים ההם ואיך התגברו על החושך הגדול של מלכות יון, ולא כדי לספר סיפורי דברים בעלמא, אלא מפני שזה הוא חלק ועיקר הגדול מהלכות חנוכה, **"דלא למספד בהון ודלא להתענות בהון"** - הדבר הראשון הוא להתבונן איך היה מצבם של ישראל על סף היאוש והחורבן, עד שריחם עליהם ה' ועוררם מתוך צרה של יהודי מתיוון שכבר הגיע עד לתחתית דיוטא התחתונה ודוקא ממנה יושע.

וזה יתד חזק לאמונת בני ישראל בכלל, אשר לא ירך לבכם לא מאורך הגלות ולא ממרותו הקשה, וגם לרבות - **שלא ירך לב האדם מאורך גלותו הפרטי אלא יאמין בחדש ה' ורב טוב הצפון בכל נסיונותיו! ומתוך עומק הצרות הרבות והרעות מצמיח ישועתו בכוחו הגדול ודאי!**

איך, ובמה יכול כל אחד ואחד לזכות לזה? התשובה לזה היא ב **"הנרות הללו קודש הם ואין לנו רשות אלא לראותם בלבד..."**

על כך בפרק הבא.

לסיכום: ראשית הלימוד מיומין דחנוכה דלא למספד ודלא להתענות בהון, וגם הרמב"ם פותח את הלכות חנוכה בתיאור קורות הימים ההם - ללמדנו שלא להיכנס ליאוש ונפילה ח'". מה היה הויכוח בין אדריאנוס שאמר גדולה היא הכבשה, לבין ריב"ח שאמר גדול הוא הרועה. לראת את האלקות שבכל דבר ודבר. יתד חזק לאמונת ישראל אשר לא ירך לבכם לא מאורך הגלות ולא ממרותו הקשה. ועוררתי בניך ציון על בניך יון - מה נתן למתתיהו ובניו לצאת למלחמה עם היונים דבר שהוא ההגיון ושכל האנושי.

פרק ג - טובים מאורות שברא אלוקינו.

בפרק זה יבואר [תחילת] הענין של 'אור הגנוז' המתגלה בחנוכה, מה ואיך הוא גנוז, וליאזה צורך הוא מתגלה בחנוכה, וענין המצוה של לראותם בלבד. חובת האמונה שצריך כל אחד להאמין שיש לו שייכות עם ימים אלו.

הקושי היא ראשית צמיחת האדם.

אחד התלמידים המיוחדים מסגל החבורה בהיכלו של הרה"ק בעל 'ישמח משה' זי"ע היה הרב הצדיק רבי משה לייב גינצלער זצ"ל. מלבד גדלותו בתורה ויראה טהורה, היה לו לב רחום מיוחד ביותר להחיות לבם של עניים ונדכאים, אלמנות ויתומים רח"ל. פעם נכנס לביתו של אחד מעשירי העיר לבקש ממנו מתנת עניים ולא נתן לו כלום. הדבר נגע מאד ללבו עד מאד על שהעז פניו כל כך שלא לתת לו אפילו פרוטה אחת.

בצר לו הלך אל רבו הק' הישמח משה זי"ע וסיפר את הדברים בתמיהה גדולה איך יתכן כבר הזה? והוסיף לשאול עוד: מדוע באמת העשירים קמצנים גדולים [עיי' בגמ' מנחות פו. "וסימנך עשירים מקמצין"] כל כך?

השיב לו הישמח משה, כי דבר זה הוא מחסדי השי"ת, כדי שהצדקה שנותנים יהיה לה חשיבות אצל הקב"ה, ואם לא יהיה קמצן, מה נחשב הצדקה שלו שנותן לעני, הלא יש לו הרבה מאד, ואין הכסף נחשב בעיניו מאומה, על כן נותן בו הקב"ה לב קשה וקשה שיהיה קמצן, ואם אף על פי כן יתן, אז יש לצדקה שלו חשיבות.

וסיים הישמח משה ואמר: אמנם כל זה טוב ויפה אם בסוף העשיר הקמצן פותח את ידו ונותן, אז יש תכלית למדת הקמצנות וחשיבות גדולה מאד לכל פרוטה ופרוטה שנותן, אבל אם אינו נותן כלום למה הוא קמצן...

והיינו מה שכתב השם משמואל שצריך לראות בכל דבר את האלקות שבו...

אם האדם מתבונן בכל נסיונות החיים שלו הן במילי דעלמא והן בעבודת השי"ת, ומבין שאת כל הקושי והמניעות שנותנים לו הוא רק כדי להגדיל את ערך עבודתו, ולהחשיב עד מאד כל דבר קטן שעושה מתוך ההתגברות על כל המניעות והקושי שיש לו, אז יש ערך לכל הנסיונות, אבל אם ח"ו אם אינו עושה עמהם דבר ואינו נותן כלום אם כן למה לו את מדת הקמצנות - תרתי גיהנם למה לו?!

הרה"ק בעל ה'בני יששכר' זי"ע כותב (כסלו מאמר ב אות כא): כי בימי חז"ל לא נתגלה אור החנוכה לרבים, כי האור הגנוז שמתגלה בחנוכה נמשך מאור שעתיד להתגלות לעתיד לבוא, לכן

ככל שמתקרבים יותר לימות המשיח כך מתנוצצים ומאירים יותר המאורות הגדולות האלו, ולכן נקראים ימים אלו בשם 'חנוכה' מלשון חינוך, שבו אנו מתחנכים לחיות עם אור הגאולה בב"א.

לדברי הישמח משה, דוקא הדורות של עקבתא דמשיחא, המתנסים בנסיונות גדולות וקשות עד מאד הן בכלל והן בפרט, הם, ורק הם צריכים לכל הפחות לטעום מהאור הגנוז שיתגלה במהרה בימינו, כי בלי אור זה לא מצאנו דינו ורגלנו - לא היינו יכולים לעמוד בהם ח"ו.

כדי להיכנס לענין זה בהבנה יתירה צריך מאמר מיוחד, ואי"ה נקדיש לכך את מאמרנו בשבת הבאה אם יזכנו הקל ית' ברחמי העצומים, אך פטור בלא כלום אי אפשר, כי הוא המשך לכל מה שכבר נתבאר עד כה, ונפתח לכל הפחות בטעימה כל שהיא בענין זה.

הנרות הללו קודש הם ואין לנו רשות אלא לראותם בלבד.

ר' אהרן נח יוסקוביץ היה אוד מוצל מאש, היחידי ששרד מצאצאי האמרי אמת זצ"ל שנשארו בפולין בשנות הזעם. בעל משפחה היה לפני המלחמה ונשאר לבד ל"ע. כשנודע לסבו הקדוש ששרד נכדו זה, אמר אז את המלים הנוקבות: "וישאר אך נח"...

איש חסיד עם אש להבה ואיש מלא שמחה היה ר' אהרן נח, תמיד היה שמח ומשמח - מחזק ומעודד יהודים בכל הזדמנות, כל לב נשבר ונדכה מצא אצלו אוזן קשבת ומלה טובה ומשמחת... עוד בהיות ר' אהרן נח, אחרי המלחמה, במחנה הפליטים והעקורים במוֹדֶנָה שבאיטליה, השתדל מאד לשמח את לב אחיו האומללים.

פעם רצה ר' נח לעורר שם את לבבות בני החבורה. פתאום נעמד וקרא בקול: אש!!! פרצה שריפה! "נְעוּוֹאֵלָד, עָס בְּרַעַנְט אַ פֿייער! עָס בְּרַעַנְט אַ פֿייער!" כולם זינקו ממקומם וברחו החוצה בבהלה. הם חיפשו את מקור הדליקה. משלא מצאו שום עקבות לדבר, ואף לא אבק של שריפה, פנו אל ר' נח בתמיהה: "ר' נח! וואו בְּרַעַנְט? וואס בְּרַעַנְט?" מה עלתה על דעתך? היכן בוערת האש?

נענה ר' נח והשיב להם בניחותא: "און וואו בְּרַעַנְט גִּישְׁט? והיכן לא בוער?... הרי כל ה"בירה דולקת"... הוא התכוון למשל המדרש הידוע בפרשת לך לך, לאדם שראה בנין בוער - "הציץ עליו בעל הבירה אמר לו אני הוא בעל הבירה". והנמשל היסודי כל כך המלמד, איך שהגיע אברהם אבינו לאמונה שלימה שיש מנהיג לבירה...

הסיפור הזה, עד כמה שנראה כמין תחבולה של שמחה, יש בו תוכן עמוק מאד. מי כאנשים אלה חזו במשך שנים בירה דולקת באש תופת, ועם זאת רצה לעורר בהם מתוך קריאת ההפתעה והחרדה הפתאומית את האמת והאמונה בהקב"ה הבורא והמנהיג שהוא לבדו עשה עושה ויעשה כל המעשים. "און ווי ברענט גישט"?!...

בנרות חנוכה שורה 'אור הגנוז' שהוא אור גדול ונורא למעלה מתפיסת והשגת שכל האנושי, ואמרו חז"ל (חגיגה יב.) שעל ידי האור הזה צופה האדם מסוף העולם ועד סופה... מה רואים שם?

מביא רבינו זי"ע בשם אביו כ"ק מרן האמונת משה זי"ע שבאור זה זוכים לראות את מציאות והשגחת ה' בכל העולם כולו שאין עוד מלבדו!... באור גדול זה רואים שהכל הוא אלקות ממש, ואין שום מציאות אחרת זולת מציאותו ית"ש, והאדם וכל הבריה כולה בטלים ומבוטלים במציאות, וכתב הבני יששכר (מאמרי כסלו טבת מ"ב אות ח) שלכן נקראו ימים אלו בשם 'חנוכה' מלשון חינוך והרגל לגאולה העתידה, שאז יתגלה האור הגנוז בתכלית ושלמות הגילוי, וכעת מתנוצץ מעט מן האור הגנוז ואומר הבני" בלשוננו הק' והנורא: כדי שיעמוד לנו האור ההוא בגלות החל הזה במקום נבואה!... כלומר כדי שיזכה כל אחד להיות עוד בהיותו בגלות [הכללי או הפרטי] בבחינת נביא השם, שהוא מדריגה של תכלית הביטול לפני ה', מתוך שאינו רואה שום מציאות בעולם זולת אלקות ממש, מוראדיג.

ראיה בלשון חז"ל הוא הבנה [כמו רואה אני את דברי אדמו"ן, נראין דברי רבי], את גרות החנוכה נתנו לנו כדי "לראותם בלבד" - לראות ולהבין על ידם שאין עוד מלבדו... כפי שלמדנו מדברי הגמ' והרמב"ם כי בהתבוננות בנרות מאירים את כל החשכות שבעולם, לראות ולחוש רק את אור האלקות שבבריהא, לית אתר פנוי מיניה, ובכך מאיר כל את החושך הפרטי שלא בנסיונותיו הרוחניים והגשמיים, במילי דעלמא ובמילי דשמיא.

והלכתא הדלקה עושה מצוה.

השפת אמת זי"ע בכמה ממאמריו לחנוכה יוצא מגדרו וכותב דברים נוראים ביותר שלא כדרכו, (בעיקר בליקוטים ששם כתב על עצמו לשונות נוראות). באחד המאמרים מסוג זה (תרל"ו ליל א ד"ה שם) מבקש בדברים כדורבנות לעורר מרדם ישנים, דוקא מעצם ימי החנוכה והשם 'חנוכה', וזה לשון קדשו:

"שם 'חנוכה' כי כל נס מביא התעוררות מחדש לעבודת הבורא, וכן היה נוהג תמיד, שהשי"ת עשה נסים לאבותינו להוסיף להם כח, וכשכבר פעלו רצונו יתברך, בזה הנס, פירוש שנתקרבו אליו, כי כן היה רצונו בזה, אז עשה להם שוב נסים אחרים, וכן לעולם. ואנחנו בעוונותינו הרבים לא היה לנו נסים מנס דחנוכה, לכן עדיין צריכין לקחת התחדשות מזה הנס, ואם יעזור לנו השם יתברך שנתעורר בטוב בזה הנס, אז יחזור לעשות לנו נסים ויגאלנו במהרה. וזה ראיה שעדיין לא עשינו בזה ההארה כפי רצונו יתברך, לכן נקרא 'חנוכה' - שזה ההתחדשות יש עוד אתנו!!! נורא ואיום.

לאידך גיסא כותב השפ"א (שם ד"ה נתח):

"...מה שמברכין 'והגיענו' לזמן הזה, הפירוש שיש לנו נגיעה ודביקות בהארת הימים הללו, ובודאי יש לכל איש ישראל שייכות להארת הנסים, ואף שאינו מרגיש בנפשו, צריך להאמין בזה!, וכפי גודל האמונה והשתוקקות יכולין אחר כך להרגיש בהארה גם כן!".

כבר מלתינו אמורה כי החכם עיניו בראשו, למה לנו להמתין עם האמונה וההשתוקקות עד חנוכה ואז לקוות שלאחר החנוכה נזכה להרגיש גם את אורות קדושת החג, לאמיר שוין האנהייבן מיט די עבודה, כדי שבהגיע ימי החנוכה נזכה בס"ד להרגשת האורות מאור הגנוז והשייכות שלנו לקדושת ימי החג, ואם נזכה לחנוכה מחודשת שעוד לא היתה כמוהו נזכה גם לנסים חדשים - לנס הגדול של "אור חדש על ציון תאיר ונזכה כולנו יחד במהרה לאורו".

לסיכום: כל הקשיים והנסיונות הן במילי דשמיא בעבודת ה' והן במילי דעלמא בכל מאורעות החיים, הם הכלים אשר על ידם יעלה ויצמח האדם ויגיע אל תכליתו בעולם. כל העולם בוער מאור האלקות אלא שהוא גנוז, וצריך להשתדל הרבה לגלות את האור הגדול הזה, שבו רואים מסוף העולם ועד סופו שאין עוד מלבדו. ובימי החנוכה מתגלה יותר האור הזה ועל ידי זה אפשר להתחזק בכל השנה, וזהו ענין הראיה של נרות החנוכה. ובדאי יש לכל איש ישראל שייכות להארת הנסים, ואף שאינו מרגיש בנפשו, צריך להאמין בזה, וכפי גודל האמונה וההשתוקקות יכולין אחר כך להרגיש בהארה גם כן.

התעוררות לקראת קריאת פ' ויצא והפטרתה.

הכנה דרבה

פרשת ויצא מכונה במדרש 'פרשת הגלות' ומעשה אבות סימן לבנים, יעקב אבינו הכין בזה את הדרך לבניו עד סוף כל הדורות שיהיו יכולים להתחזק בעצמם בתוקף הגלות, שלא תאבד שארית יעקב - שיתחזקו תמיד באמונה, ובקריאת הפרשה המעורר את הזמן, הרי שפרשה זו הפרשה הגדולה והמיוחדת הנותנת כח לעשות חיל בעבודת האמונה...

רבינו זי"ע מבאר במאמרו הק' איך יתכן שיעקב אבינו ע"ה הבחיר שבאבות, לא היה יודע שכל הדינים הם רחמים גמורים, עד שהוצרך הקב"ה להראות לו זאת במראה החלום. אלא מאת ה' היתה זאת, שהמביט מראשית אחרית הצופה עד סוף כל הדורות, ראה שבאחרית הימים יהיו אנשים בישראל שמחמת ריבוי הצרות וטרדת הגלות המר, לא יהיה להם הבנה והשגה ששורש הדינים הם רחמים גמורים, והרי תכלית כל הבריאה היה כדי שיקרא רחום וחנון, ר"ל שייכירו בטוב וברחמיו, על כן סיבב ברוב רחמיו וחסדיו שיעמוד להם זכות יעקב אבינו ע"ה שגם ממנו נעלם השגה זאת לזמן קט ואף על פי כן נהפך הכל לטוב ולרחמים גמורים. ומעשה אבות סימן לבנים, גם עבורינו בדורות אלה, כאשר אין לנו מהיכן לברוח ולמי לנוס, שיגן בעדנו זכותא דיעקב שלימתא, שיתהפכו כל הדינים לרחמים גמורים.

כ"ק מרן הישמח ישראל זי"ע כותב (ויצא א) נוראות בענין מה שאנו יכולים להשיג מעט דמעט מיראתו של יעקב אבינו בעת החלום, וזה לשון קדשו:

אכן באמת היה יעקב אבינו ע"ה מזוכך בהזדככות רב, ומקודש בכל מיני קדושות, והכל היה מעשי אבות סימן לבנים, בכדי שיוכל כל איש ישראל לחזק את עצמו, אף כי ירגיש באמת בנפשו שאיננו מתוקן ולא נזדכך, וח"ו עוד להיפך, אף על פי כן כל יאמר לנפשו נואש חלילה, כי הקב"ה חושב לעזרת בניו לבל ידח ממנו נדח ח"ו, ונתן לנו מקראי קודש מתחילה, וראשון להם הוא יום השבת קודש, שהנחיל הקב"ה מנוחה לעמו 'בקדושתו' דייקא, ותעלה אף בלא שום אתערותא דלתתא רק עצם היום קדוש הוא, ובו טוב להודות לה', ולפיכך יפארו ויברכו לו 'כל יצוריו', יהיה מי שיהיה... וכאשר נזכה להשיג קדושה ויראת שמים מעט דמעט מיראת אבינו יעקב בעת החלום, ונזכה להדביק נפשינו באור החיים על ידי עריבות נעימות קדושת שבת קודש, אז נוכל גם אנחנו לשמוח בשמחת התורה הקדושה ותפילה, שגם תפילותינו, אף כי מצד עצמינו לא יוכלו לעלות, אף על פי כן מצד קדושת היום נזכה אשר גם על ידי תפילותינו ימתקו הכל לטובה.

מי חכם ויבן אלה

הפטרת הפרשה היא מדברי הושע הנביא בדברי תוכחתו לישראל על שהם מכעיסים את ה' בעבדם ע"ז, ואינם שבים בתשובה, ובחתימת דבריו אומר להם: 'מי חכם ויבן אלה נכון וידעם כי ישרים דרכי ה' וצדיקים ילכו בם ופושעים יכשלו בם'.

המלבים מבאר את הקשר של פסוק זה לכל דברי תוכחותיו ואומר בלשון קדשו: "ואמר זה נגד המתלוננים על הגלות ועל עונשי ה' את עמו, שנראה כאילו עזבם אל המקרה וההפקר, שהחכמים והמבינים ידעו שהכל הוא בהשגחה ודרכי ה' ישרים, כי צדיק וישר הוא".

זה תואם לדברי הרמב"ן שהבאנו בפתח מאמרינו על הכתוב והנה מלאכי אלקים עולים ויורדים בו, שהקב"ה הורה בזה ליעקב אבינו שיתחזק באמונה שכל המלאכים שבאים לעולם לעשות את שליחות ה' אינם תלויים בכוחות עצמם כלל, אלא הכל הוא בגזירת עליון, וזהו גם מה שחותם הושע א נבואתו: שעל אף כל הצרות והיסורים הבאים במשך כל שנות הגלות, אינם באים מעצמם, ואינם יכולים לעשות דבר קטן וגדול מעצמם אלא הכל בגזירת עליון... וישרים דרכי ה', וייל מעלה דו, מטה דו, מזרח דו, מערב דו, דרום דו, צפון דו. אז ס'איז גוט, איז דאך דו, און חלילה ווען נישט איז דאך ווייטער דו, און אז ס'איז דו, איז דאך גוט.

ואין לנו על מי להישען אלא על אבינו שבשמים ולבקש ממנו שנזכה להיות בבחינת 'צדיקים ילכו בם' - שנזכה להתחזק באמונה שלמה, ובקריאת הפרשה שמעורר את הזמן נוכל לדבק עצמנו במעט מן המעט עם יעקב אבינו (כדברי הישמח ישראל), ועל ידו נזכה למה שכתב הרמב"ן: ועוד הראו לו ה' כי הוא יתברך נצב על הסולם, ומבטיחו ליעקב בהבטחה גדולה, ומודיע לו שהוא לא יהיה ביד המלאכים, אלא יהיה חלק ה', ושה' עצמו יהיה עמו תמיד, כמו שנאמר 'והנה אנכי עמך ושמרתך בכל אשר תלך...'

גוש שבת גוש שבת.

א פריילעכן און א לוסטיגע שבת און א לעכטיגע שבת של אור הגנוז. מיט די ריכטיגע הכנה דרבה צו "הנרות הללו קודש הם"

שבת שלום ומבורך.

שבת של 'והנה ה' נצב עליו'.

שבת של התגלות 'אור הגנוז' לראות שאין עוד מלבדו.

שבת של לראות בכל את האלקות 'הרועה הגדול' - ואת החסד שמצפין ליראיו.

שבת של יתד חזק לאמונת בני ישראל, אשר לא ירך לבכם לא מאורך הגלות ולא ממרותו הקשה.

לעילוי נשמות

זקני הרה"ח ר' מאיר דב"ר שמעון יצחק ז"ל רבניצר

נלב"ע י"א אדר

א"מ הרה"ח ר' בנימין ב"ר מאיר דב"ר ז"ל רבניצר

נלב"ע ז' תשרי תשפ"א

א"מ האה"ח מרת בריינדל ב"ר אברהם ז"ל רבניצר

נלב"ע ב"ג כסלו תשנ"ה

מו"ח הרה"ח ר' נתן נטע ב"ר שמעיה ז"ל שושיצקי

נלב"ע ט"ו מרחשון תשס"א

ת.נ.צ.ב.ה.

